Skolinspektionen

Beslut

Eskilstuna kommun
barn-utbildningsforvaltningen@eskilstuna.se

2020-06-18

Dnr 400-2019:5786

Beslut

efter kvalitetsgranskningen Stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling vid Årbyskolan i Eskilstuna kommun

Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm, Besök: Sveavägen 159
Telefon: 08-586 080 00, Fax: 08-586 080 10 E-post: skolinspektionen@skolinspektionen.se
www.skolinspektionen.se

Inledning

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Många skolor är i dagsläget starkt påverkade av de åtgärder som vidtas med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. För gymnasieskolan och vuxenutbildningen gäller särskilda rekommendationer. Skolinspektionen anpassar för närvarande på olika sätt sin tillsyn och granskning. Mer information finns på www.skolinspektionen.se. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Eftersom skolan fortfarande är aktiv och ska fortgå men under andra omständigheter menar Skolinspektionen dock att det är viktigt att meddela bedömningen efter den tidigare granskningen som redan ägt rum. Skolinspektionen har i detta beslut satt uppföljningstiden med hänsyn till rådande omständigheter.

Granskningen

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört kvalitetsgranskningen *Stimulerande undervisning för elever i årskurs 4 som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.* Syftet är att granska att undervisningen i årskurs 4 genomförs på ett sådant sätt att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling bibehåller sitt intresse för skolarbetet och får möjlighet att nå längre.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?
2. I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 skolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Årbyskolan, i Eskilstuna kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Årbyskolan den 11–12 februari 2020. Besöket genomfördes av Tomas Karlsson, Ulrika Rosengren och Jenny Lundin. Sex intervjuer med lärare, elevhälsa, elever och rektor samt sex lektionsobservationer har genomförts.

Beslut:

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden:

Bedömningsområde 1: Med vilken kvalitet arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

Skolinspektionen bedömer att lärarna på Årbyskolan som helhet endast i vissa delar arbetar metodiskt vid planering och i undervisningen för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar och möjlighet att nå längre.

- Rektor behöver säkerställa att alla lärare i sin planering utformar undervisningen så att den även stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Bedömningsområde 2: Med vilken kvalitet ger rektor stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Skolinspektionen bedömer att skolans ledning endast i vissa delar ger stöd för en undervisning som även stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

- Rektor behöver säkerställa att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling beaktas i analys och uppföljning av skolenhetens resultat. I detta ingår att ändamålsenliga åtgärder planeras, genomförs och följs upp för att säkerställa att åtgärder för att utveckla undervisningen även stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

- Rektor behöver organisera verksamheten så att skolans personal ges reella möjligheter att samverka för att utveckla en undervisning som även möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att säkerställa att gemensamma beslut om hur undervisningen ska bedrivas också verkställs av samtliga lärare och att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas till vara vid utveckling och genomförande av undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **2020-12-29** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till **skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se,** eller per post till, **Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund.** Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen **(dnr 400–2019:5786)** i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning arbetar lärare metodiskt vid planering och i undervisning för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att nå längre?

Bedömningsområdet omfattar fyra områden:

- **Planering av undervisning.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning lärarens planering av undervisningen (även) utgår från behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Utmaningar i undervisningen.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning läraren ger elever som ligger långt framme i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar.
- **Lärarstöd.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning de elever som nått långt/blir klara fort får stöd för att komma vidare i sin kunskapsutveckling.
- **Förväntningar.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning undervisningen genomsyras av ändamålsenliga förväntningar på elevernas förmåga.

Skolinspektionen bedömer att lärarna på Årbyskolan som helhet endast i vissa delar arbetar metodiskt vid planering och undervisningen för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling tillräckliga utmaningar och möjlighet att nå längre.

Sammantaget visar granskningen att lärare i varierande grad planerar undervisningen samt förbereder uppgifter och material för att även stimulera och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att lärare i viss grad utgår från tidigare höga elevprestationer i sin planering. Det framgår att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i varierande utsträckning ges uppgifter som är utmanade utifrån deras nivå i undervisningen. Vidare visar granskningen att lärare ofta, men inte alltid, låter eleverna arbeta på sätt som ger möjlighet till acceleration[1] genom att de ges möjlighet att arbeta med svårare uppgifter än sina kamrater. Det framgår även att lärare i varierande utsträckning ger lämpligt form av lärarstöd och återkoppling åt elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att lärarna ofta uppmuntrar och

[1] *Acceleration* innebär att låta eleverna fortsätta framåt i egen takt. Det kan innebära att eleven får gå snabbare fram till exempel genom uppflyttning i årskurs eller att eleven ges möjlighet att arbeta snabbare framåt i den egna årskursens material eller med uppgifter som, enligt styrdokumenten, tillhör en senare årskurs, kurs eller skolform.

bekräftar eleverna på lektionerna samt ger eleverna erkänsla för tidigare ansträngningar, men att graden av lärarstöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling varierar. Granskningen visar även att både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling uppmärksammas och uppmuntras av lärarna men att lärarens förväntningar i varierande utsträckning utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar.

Lärarnas planering av undervisningen

Granskningen visar att lärare i varierande grad planerar undervisningen samt förbereder uppgifter och material för att även stimulera och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna berättar att de vid lektionsplaneringen ofta förbereder flera och ofta även svårare uppgifter för elever som blir klara snabbare än sina kamrater. Lärarna berättar att rektorn inte pratat med dem specifikt om att utforma undervisningen för att möta behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men säger att de ofta låter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling arbeta med svårare uppgifter än sina kamrater. Lärarna säger att de även hämtar svårare uppgifter för elever som snabbt blir klara från olika läroböcker. I intervju med rektorn uppges att lärare ibland använder andra typer av färdigt lektionsmaterial. Exempelvis berättar rektorn att det finns material tillgängligt med goda möjligheter att stimulera och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Av intervjuer med lärare, rektorn och elevhälsan framgår att det på skolenheten bedrivs ett utvecklingsarbete med lärandematriser,[2] som bland annat kan användas som stöd för lärarna i deras planering av undervisningen så att den blir mer utmanande. De lärare som ansvarar för implementeringen av lärandematriser säger att matriserna underlättar för nivåanpassning i planeringen, särskilt avseende fördjupning i ämnesområden, samt att matrisen är till god hjälp för lärares konstruktion av uppgifter "utan tak"[3]. Av intervju med lärare, rektor och elevhälsa framgår dock att inte alla undervisande lärare i årskurs 4 använder lärandematriserna i planering för undervisning, då lärare i stor utsträckning arbetar självständigt. Rektorn, lärare och elevhälsan säger dock att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling ofta glöms bort i det dagliga arbetet på skolan, vilket även i viss mån avspeglas i lärarnas planering. Lärarna uppger att huvudmannen främst fokuserat på att alla elever ska nå E-nivå. Vidare säger lärare att rektorn inte

---

[2] *Lärandematriser* är ett planerings- och uppföljningsredskap i form av en matris som synliggör hur kunskapsmål och bedömningsgrunder hänger ihop. En lärandematris kan även fungera som visuellt underlag för formativ återkoppling till eleven.

[3] *Uppgifter utan tak är* uppgifter utan ett på förhand givet svar och som eleverna på olika sätt kan fördjupa sig och aktivt arbeta med under hela den avsatta tiden.

diskuterat med dem om att utforma undervisningen så att den även ska svara mot denna elevgrupps behov.

Granskningen visar att lärare i viss grad utgår från tidigare höga elevprestationer i sin planering. Lärare uppger att de i samband med överlämningar informerar sig om elevernas kunskapsnivå med hjälp av tillgänglig dokumentation av elevernas progression, och att de ibland diskuterar elevernas kunskapsutveckling med tidigare undervisande lärare. Vidare säger lärarna att de följer elevernas progression genom olika kartläggningar av elevers läsförmåga. En lärare säger att hen använder ett frågebatteri till en text, med varierande svårighetsgrad. Elever som vill kan få fördjupa sig genom att förklara och argumentera, istället för att enbart svara på en fråga. Lärare säger att detta är ett exempel där elever ges samma uppgift, men med möjlighet till variation i graden av utmaning. I stället för enklare läsförståelsefrågor kan elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling få arbeta med dessa fördjupade frågor till texten. Rektorn uppger dock att hen inte känner till om lärare planerar undervisningen utifrån kunskap om elevers tidigare prestationer. Elevhälsans representanter, rektorn och lärare uppger att skolans upptagningsområde utökats och att det dessutom är stor tillströmning av nyanlända elever som löpande under terminen inkluderas i klasserna. Detta leder till att klassernas sammansättning ändras under terminens gång, vilket i sin tur kan försvåra för lärares i deras planering. Representanter från elevhälsan uppger att det kan vara så att vissa nyanlända elever har svårt att visa vad de kan på grund av att eleverna saknar tillräckliga kunskaper i svenska. Vidare uppger rektorn att det är brist på modersmålslärare med adekvata ämneskunskaper, vilket kan påverka möjligheten att säkerställa den faktiska kunskapsnivån hos dessa elever.

Granskningen visar även att flera lärare, i viss utsträckning, uppdaterar sin planering med utgångspunkt i elevernas förändrade kunskapsnivå. Lärare som använder sig av lärandematriser i sin planering säger att de använder matriserna för att kartlägga elevernas kunskapsutveckling i relation till målen. De övre stegen i matriserna kan läraren använda för att synliggöra och diskutera lämpliga utmanande uppgifter till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare berättar rektorn att lärare som använder matriserna kontinuerligt fyller i elevernas resultat för att synliggöra för sig själva och eleverna vilken nivå eleverna ligger på så att eleven kan följa sin utveckling. Samtidigt uppger rektorn att matriserna visserligen inte tagits fram enbart för att gynna elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att det sätt att följa upp och planera undervisning som möjliggörs genom matriserna, även gynnar denna elevgrupp. Rektorn och lärare med ansvar för utvecklingsarbete berättar att lärandematriserna även används som stöd i kommunikationen mellan lärare och elev angående elevens kunskapsutveckling vid utvecklingssamtal och att lärare i viss utsträckning även planerar utmanande uppgifter utifrån den information som

där framkommer. I samband med besöket tog Skolinspektionen även del av tolv individuella utvecklingsplaner, jämt fördelade över könen. Utvecklingsplanerna är kortfattade och innehåller huvudsakligen generella kommentarer av typen att eleven ska fortsätta arbeta på samma sätt eller att eleven ska arbeta bättre. Det förekommer även uppmaningar till eleven att ta eget ansvar. I två av de granskade utvecklingsplanerna finns specifika kommentarer till eleverna att arbeta med för årskursen avancerade matematiska begrepp. I en utvecklingsplan står att eleven ska läsa mer avancerade texter i engelska samt att läraren och eleven tillsammans ska stämma av om innehållet är för enkelt.

Utmaningar i undervisningen

Granskningen visar att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i varierande utsträckning ges uppgifter som är utmanade utifrån deras nivå i undervisningen. Elever berättar att de ofta får fler eller svårare uppgifter att arbeta med när de är klara med ordinarie uppgifter. De säger också att de kan arbeta vidare med uppgifter i ett annat ämne, eller att lärare ibland hittar på nya uppgifter åt dem i de fall läraren i förväg inte förberett fler uppgifter åt dem då de blivit klara med sin ordinarie uppgifter. Vidare berättar eleverna att lärare ber dem argumentera både muntligt och skriftligt för sina uppgifter när de blivit klara. Eleverna säger även att de ibland kan få läsa i sin bänkbok när de blivit färdiga med ordinarie uppgifter eller bara invänta att klasskamraterna blir klara. En elev berättar att hen tycker att lärarens genomgångar ibland går för långsamt när den handlar om saker eleven redan kan.

Granskningen att lärare ofta, men inte alltid låter eleverna arbeta på sätt som ger möjlighet till acceleration genom att de ges möjlighet att arbeta med svårare uppgifter än sina kamrater. Elever ges även, i viss utsträckning, möjlighet att arbeta med öppna uppgifter som möjliggör berikning.[4] På flera av de lektioner som Skolinspektionen observerar ställer lärare utforskande och utmanande frågor till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare kan exempelvis fråga varför eleven valt en viss metod, fråga om eleven tycker hen använt en bra strategi och i så fall varför eller på andra sätt ber eleverna förklara hur de tänkte när de arbetade med uppgiften. Det förekommer även att lärare till viss del anpassar uppgifterna efter elevernas kunskapsnivåer. Exempelvis uppmanar en lärare de elever som tycker uppgiften är svår att skriva en mening om varje stödfråga, medan de elever som tycker uppgiften är lätt uppmanas att skriva svaren som en berättelse. En annan lärare låter elever som är klara med sin uppgift gå vidare

---

[4] *Berikning* innebär att eleven får bredda och fördjupa sina kunskaper, och det innebär också att undervisningsmaterialet kan omfatta andra områden än det som anges i det centrala innehållet. Begreppen *acceleration* och *berikning* är närbesläktade.

genom att inte bara besvara frågan, utan även ingående förklara svaret. Skolinspektionens utredare observerar även hur lärarens samtal med eleverna anpassas till elevernas kunskapsnivå till exempel genom att variera svårighetsgrad på begrepp och samtal till olika elever. Vid en av de observerade lektionerna underströk läraren att uppgifterna eleverna arbetade med inte hade ett rätt svar utan flera möjliga och att det viktigaste var att eleverna lärde sig strukturen för hur uppgiften ska lösas. Vid detta tillfälle diskuterade läraren olika elevlösningar med hela klassen. Lärare ger i intervju olika exempel på uppgifter som de gett eleverna för att eleverna ska kunna få utmaningar samtidigt som de arbetar med samma material som sina klasskamrater. Två exempel på detta är att eleverna fritt fått skriva en berättelse om sin dag på engelska, samt att elever i samband med en historielektion fått lösa uppgifter genom att söka information på internet. Båda dessa exempel säger lärarna är uppgifter där eleverna själva kunde välja svårighetsnivå. Lärare beskriver även matematikundervisningen som ett exempel på undervisning där elever kan få arbeta med svårare uppgifter än sina klasskamrater. Ett annat exempel där elever kan få arbeta med svårare uppgifter än sina klasskamrater ges av en lärare som använder lärandematriser. Hen berättar att matrisen används som utgångspunkt för att låta eleven fördjupa sig i ett ämnesområde, och läraren beskriver fördjupningen som ett exempel på berikning. Hen säger även att matrisen fungerar väl för att ge elever utmaningar, då den ger ramar, men inget tak i uppgifterna inom ett ämne. En annan av lärarna berättar dock att hen inte hinner se till att ge alla elever tillräcklig berikning i mer än små doser. Flera lärare uppger att de tycker att det är en svår avvägning att få alla elever att nå minst E-nivå, och samtidigt se till att de elever som redan ligger långt fram i sin kunskapsutveckling stimuleras och utmanas i tillräcklig utsträckning. Skolinspektionen tog del av sex exempel på uppgifter, som lärarna valt ut, vars syfte var att stimulera och utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Fyra av dessa uppgifter är av typen uppgifter utan tak, det vill säga där det finns stora möjligheter till fördjupning och som med lätthet kan anpassas till att utmana elever som befinner sig på olika kunskapsnivåer. Några av exemplen innehåller uppgifter som enbart innebär fler uppgifter av samma slag för eleven att göra. Det finns även exempel på uppgifter av varierande svårighetsgrad som visserligen gav möjlighet för eleverna till acceleration, men som saknade möjlighet till berikning. Lärarna berättar vidare att all matematikundervisning i årskurs 4 är schemalagd parallellt och att det skulle kunna gå att bedriva klassöverskridande undervisning i matematik för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i årskurs 4. Detta skulle, enligt lärare, kunna innebära större möjligheter att ge utmaningar åt elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Hittills har dock inte lärarna lyckats skapa sådana nivågrupperade undervisningsgrupper, främst på grund av att lärarnas individuella arbetssätt skiljer sig åt.

Granskningen visar även att variation arbetssätt ofta används i undervisningen. Eleverna berättar att arbetssättet på lektionerna varierar. De ger som exempel att de vid vissa tillfällen får arbeta enskilt med "kluringar", att de kan få samla information tillsammans parvis och sedan redovisa det för hela klassen, och att de ibland får laborera på NO-lektionerna. Lärare berättar att de ibland låter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling få sitta avskilt och arbeta med mer utmanande uppgifter än sina kamrater. Skolinspektionens lektionsobservationer visar även att graden av variation i arbetssätt, metoder och material varierar i undervisningen, exempelvis genom att vissa lektioner kännetecknas av variation mellan lärarstyrda aktiviteter och elevstyrda aktiviteter medan andra lektioner uppvisar mindre grad av sådan variation. På flera av de observerade lektionerna arbetar eleverna med olika pedagogiska verktyg i klassrummen. Ofta växlar elever mellan att använda datorer, böcker, stenciler och whiteboardtavla. I vissa fall ges elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling möjlighet att sitta i grupprum för att arbeta själva eller ostört diskutera uppgifter med grupparbetskamrater. På ett par lektioner ges uppgifter i form av spel på digitala plattformar, exempelvis deltar elever på skolan i en digital matematiktävling och vid ett par lektioner är eleverna engagerade i det spel som är tävlingens plattform. Några av de observerade lektionerna avslutas med diskussion om det som tagits upp på lektionen där elever eller lärare ställer vissa fördjupande frågor, medan andra lektioner inte har ett lika tydligt uppsummerande avslut.

Lärarstöd för att komma vidare i kunskapsutvecklingen

Granskningen visar att lärare i varierande utsträckning ger lämpligt form av lärarstöd och återkoppling åt elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I Skolinspektionens observationer finns exempel där lärare låter eleverna förklara hur de löser uppgifter och där lärare engagerar eleverna i diskussioner om för- och nackdelar med olika metoder i elevernas arbete med uppgifterna. Det förekommer även att eleverna får hjälpa sina kamrater när de är klara med sina uppgifter. Flera elever uppger i intervju att de tycker det är roligt att hjälpa kamraterna och säger att de tycker det är bra att elever som kan mer får hjälpa elever som inte kan lika mycket. Dock uppger eleverna att lärarna ofta prioriterar elever som har svårt lektionerna och att de ibland därför får vänta. Eleverna säger även att lärarna sagt att de ska ta hjälp av sina kamrater ifall läraren inte hinner hjälpa dem. En lärare berättar att hen ibland inte har möjlighet att uppmärksamma elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling under lektionstid och säger att hen istället brukar uppmärksammar dessa elever efter lektionstid. I Skolinspektionens lektionsobservationer ges exempel på att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte uppmärksammas i samma utsträckning som övriga elever. Det förekommer vid flera tillfällen att dessa elever räcker upp handen men väljer

att ta ner den igen då läraren inte uppmärksammat dem. Vid vissa tillfällen frågar eleverna klasskamrater om hjälp istället för att invänta läraren. Av intervju med lärare framgår att lärarna ser olika på eventuella för- eller nackdelar med gruppindelning av elever efter kunskapsnivå, några lärare ger uttryck för uppfattningen att det är bra att blanda elevgrupper så att de starkare eleverna får hjälpa sina kamrater, medan enstaka lärare tycker att elever som ligger på samma nivå fungerar bättre tillsammans Eleverna berättar att de ibland själva får välja vem de ska jobba med, men att det oftast är läraren som bestämmer gruppindelningarna. Även om eleverna säger att det är roligt att få välja själv vem de ska arbeta tillsammans med, uppger flera elever att det fungerar bäst om lärarna bestämmer gruppindelningen.

Granskningen visar att graden av återkoppling till eleverna varierar under lektionerna. Några av eleverna berättar att lärarna inte alltid berättar hur eleverna ligger till och att lärarna ibland ger svepande återkoppling och generell uppmuntran på lektionerna. De uppger att lärarna inte är konkreta när de ska förklara hur eleverna ska göra för att lyckas bättre. Dock säger eleverna att lärarna i samband med utvecklingssamtal brukar vara bättre på att tala om hur eleverna ska göra för att lyckas bättre i olika ämnen. Lärare som arbetar med lärandematriser uppger dock att de använder dessa för att visa eleverna hur de ligger till och vad eleverna kan göra för att komma längre, även under lektionerna. Dessa lärare säger att de på lektionstid även ger kontinuerlig återkoppling till eleverna om elevernas kunskapsutveckling utifrån vad som exempelvis kommit upp vid utvecklingssamtal. Vid Skolinspektionens observationer avbryts dock återkopplande, fördjupande och framåtsyftande samtal vid upprepade tillfällen då andra elever tar lärarens uppmärksamhet i anspråk.

Granskningen visar att lärarna ofta uppmuntrar och bekräftar eleverna på lektionerna samt ger eleverna erkänsla för tidigare ansträngningar. Eleverna säger att lärare ofta ger dem beröm för arbetet under och efter lektionstid och vid ett flertal tillfällen berömmer lärarna eleverna under de observerade lektionerna. Vidare finns exempel i Skolinspektionens observationer där lärare stöttar elever att utvärdera egna insatser i återkopplande samtal. Trots att det förekommer att interaktioner mellan lärare och dessa elever avbryts, så engagerar läraren vid flera tillfällen elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i återkopplande diskussioner om arbetet på lektionerna. Eleverna berättar att lärarna bruka fråga om de får använda sig av elevernas arbete som exempel för övriga klassen och att lärarna också frågar om de får visa upp de av elevernas uppgifter som blivit fel så att alla ska få lära sig. Eleverna uppger att de tycker det är roligt att deras arbete visas upp på det sättet, och av elevernas intervjusvar framgår att de överlag känner sig bekräftade av att deras arbete synliggörs för kamraterna. När lärarna visar upp elevernas uppgifter uppmuntras eleverna att förklara hur de tänkt, vilket även framgår av lektionsobservationerna. Samtliga lärare uppger i intervju att de talar

om studieteknik med eleverna, och lärare säger att det är viktigt att visa eleverna olika sätt att lära sig. I Skolinspektionens observationer ges exempel där lärare diskuterar målet med uppgifterna samt olika strategier för att lösa uppgifter. Det förekommer exempel där lärare uppmanar eleverna förklara hur de tänkt då de arbetat med att lösa en uppgift och varför de valt en viss strategi.

Granskningen visar att graden av lärarstöd åt elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling varierar. Vid vissa lektioner ger lärarna dock mer påtagligt stöd åt eleverna att strukturera sitt arbete än vid andra lektioner. I Skolinspektionens observationer finns flera exempel där lärare uppmuntrar elever att prova sig fram själv med svårare uppgifter. Som framgår ovan uppmuntras eleverna att arbeta självständigt och de förväntas ta hjälp från kamrater, diskutera uppgifter med dem och lära av varandra. I Skolinspektionens lektionsobservationer ges många exempel där elever instruerar varandra. Det förekommer även flera exempel där eleverna i olika utsträckning diskuterar uppgifter med läraren. Eleverna berättar i intervju att de lektioner där de får lov att diskutera med lärare och varandra är givande lektioner. Vidare uppger eleverna att klimatet i klassrummet generellt tillåter att elever kan svara fel utan att det inverkar på bemötandet. Av intervjuer med lärare framgår dock att vissa elever inte vill yttra sig på lektionerna av rädsla för att deras svar ska bli bedömda av klasskamraterna. Lärare berättar att de försöker uppmuntra tystare elever, särskilt flickor, att våga tala inför klassen, i synnerhet i de fall då lärarna vet att dessa elever kan mycket och lärarna vill uppmuntra dem genom att uppmärksamma dem på det.

Granskningen visar att läraren på lektionerna uppmärksammar både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vid Skolinspektionens lektionsobservationer uppmuntras både pojkar och flickor att prata. Av observationer framgår även att lärare uppmuntrar och i vissa fall synliggör tillbakadragna elever. Lärares utsagor i intervju tyder på en generell medvetenhet om vikten av att uppmärksamma elever av båda könen, samt att motarbeta negativa föreställningar kopplade till kön och studier. Lärare uppger i intervju att de försöker ge elever uppmuntran och att de särskilt försöker synliggöra elever som kan saker, men kanske inte vågar ta plats i klassrummet. Vidare berättar lärare att de på eget initiativ i kollegiet diskuterar frågor som rör elevernas bemötande gentemot varandra i relation till kön och bakgrund. Elevhälsans representant uppger att hen vid lektionsobservation upplevt att lärare medvetet försökt fördela talartiden jämt mellan könen, och en lärare berättar att hen vid ett tillfälle, för att synliggöra hur talartiden fördelades, lät en av sina elever på en klasslista skriva ner hur många gånger pojkar eller flickor tilltalades i klassrummet. Läraren pratade sedan med klassen om resultatet och använde det som underlag för att själv reflektera över vad man kan göra för att motverka skillnader i bemötandet mellan pojkar och flickor.

Ändamålsenliga förväntningar

Granskningen visar att lärarens förväntningar i varierande utsträckning utgår från en aktuell bild av elevernas individuella kunnande och förutsättningar. Av intervjuer med elevhälsa och rektorn framkommer att skolenheten har en kontinuerlig tillströmning av nya elever, där många elever har bristande språkkunskaper i svenska. Representant från elevhälsan uttrycker oro över att lärares förväntningar påverkas av elevernas bristande kunskaper i svenska. En särskild utmaning som rektorn och elevhälsa berättar om är att finna lärare med både rätt språkkunskaper och adekvat ämneskompetens som kan utvärdera nyanlända elevers aktuella kunskaper. Lärare uppger att det kan vara en utmaning att undervisa elever som kanske saknar skolgång och inte behärskar språket tillsammans med övriga klassen. Lärare ger även exempel där de, trots bristande språkkunskaper, kunnat ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling adekvata uppgifter, exempelvis i matematik.

Granskningen visar att både pojkar och flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling uppmärksammas och uppmuntras av lärarna och att lärarna i viss utsträckning försöker kompensera exempelvis för flickor som inte vågar prata. Både flickor och pojkar berättar att lärarna ofta uppmanar dem att välja svårare böcker att läsa eller svårare tal att räkna. Lärarna berättar att de försöker uppmuntra tystare elever att ta plats i klassrummet och att de diskuterat hur de ska göra för att särskilt uppmuntra flickor som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling att vara mer aktiva och visa vad de kan.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen ser ett utvecklingsbehov inom flera av ovannämnda områden men bedömer att nedan angivna utvecklingsområde är det som i första hand bör prioriteras:

- Rektor behöver säkerställa att alla lärare i sin planering utformar undervisningen så att den även stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Visserligen visar granskningen att en del lärare i hög grad planerar för och genomför undervisning som utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att det bland Årbyskolans lärare förekommer flera goda exempel på framåtsyftande interaktioner mellan lärare och elever för att hjälpa elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling att nå ännu längre. Men trots förekomst av dessa goda exempel visar dock granskningen att det är i varierande utsträckning som Årbyskolans lärare som helhet, planerar och genomför undervisning på ett sådant sätt att den även utmanar och stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Vidare visar granskningen att Årbyskolans lärare som helhet inte möter behoven av utmaningar och stimulans hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i lika hög grad som andra elevgruppers behov.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning ger skolans ledning stöd för en undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling?

Bedömningsområdet omfattar tre områden:

- **Uppföljning av resultat.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning skolans uppföljning av resultat ger underlag för genomförande och utveckling av undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Stöd för undervisning.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning rektor genom sin organisation skapar reella möjligheter för lärare att – tillsammans eller på egen hand – genomföra och utveckla en undervisning som möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.
- **Stöd för elevhälsans samverkan med lärarna i undervisningen.** Här utreds och bedöms i vilken utsträckning rektor genom sin organisation skapar reella möjligheter för elevhälsa och lärare att samverka kring undervisning som stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolans ledning endast i vissa delar ger stöd för en undervisning som även stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Sammantaget visar granskningen att rektor inte säkerställer att undervisningens kvalitet och kunskapsresultat följs upp och utvärderas systematiskt. Vidare visar granskningen att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte

prioriteras i lika hög utsträckning vid uppföljning av kunskapsresultaten som elever som har svårt att nå målen. Det framgår även att uppföljningen av skolans resultat inte används som underlag för att utveckla undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och behöver mer utmanade undervisning. Vidare visar granskningen att det saknas gemensamma strategier till stöd för genomförandet av undervisning som även stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framgår förvisso att det finns tid avsatt för samverkan kring utvecklandet av undervisningen, så att den även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att denna tid ofta tas i anspråk för andra ärenden. Granskningen visar även att det saknas upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser ska bistå lärarna för att förstärka undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Slutligen visar granskningen att det saknas beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till genomförande och utveckling av undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Uppföljning av resultat

Granskningen visar att rektorn inte säkerställer att undervisningens kvalitet och kunskapsresultat följs upp och utvärderas systematiskt. Rektorn berättar visserligen att hen vare sig utvärderar och följer upp lärares planeringar eller genomför lektionsbesök, men det framgår att biträdande rektorn deltar i lärarnas arbetslags- och ämnesmöten och i viss utsträckning besöker lärarnas lektioner. Vidare berättar rektorn att lärarna tillsammans med eleverna två gånger per termin gör en resultatuppföljning i form av en självskattningsenkät. I dessa uppföljningsenkäter beskriver eleverna vad de fått göra på lektionerna och hur de upplevt undervisningen. I denna dokumenterar även lärarna elevernas kunskapsprogression i förhållande till målen samt beskriver sin egen undervisning och vilka resultat som uppnåtts eller förväntas på sikt. Rektor, som är nytillträdd, uppger också att de tidigare bara konstaterade låga kunskapsresultat men att de inte analyserade och följde upp orsakerna till resultaten. Rektor berättar att de nu arbetar med hur skolan ska följa upp och analysera resultaten för att se vad lärarna har gjort, varför de gjort på ett visst sätt och hur det har gått.

Vidare visar granskningen att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte prioriteras i lika hög utsträckning vid uppföljning av kunskapsresultaten som elever som har svårt att nå målen. Lärarna berättar dock att de analyserar elevernas resultat i sina arbetslag, men när de diskuterar behov av eventuella insatser är fokus på elever som har svårt att nå målen. Lärarna säger också att de upplever att skolledningen inte följer upp resultaten för de elever som har lätt att nå målen. I flertalet av de individuella utvecklingsplaner som Skolinspektionen tagit

del av skrivs inte särskilda åtgärder för elever som ligger långt fram i sin kunskaps-utveckling fram. Rektorn säger att de individuella utvecklingsplanerna hittills inte följts upp på ledningsnivå. Rektorn och lärare berättar även att skolans resultat inte analyserats på ett strukturerat sätt, och att det inte heller gjorts resultatuppföljning där skillnader mellan elevers resultat synliggjorts utifrån kön för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling

Det framgår även av granskningen att uppföljningen av skolans resultat inte används som underlag för att utveckla en undervisning som även stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I rektorsintervjun framkommer att skolenheten under lång tid haft låga kunskapsresultat. Statistik från den nationella databasen SIRIS visar att endast 35 procent av eleverna som gick ut årskurs 6 vårterminen år 2019 uppnådde minst betyget E i alla ämnen. Detta påverkar, enligt rektorn, prioriteringen av insatser och fortbildning för att stärka undervisningen på ett sådant sätt att fokus för att utveckla och förstärka undervisningen främst ligger på att stödja lärare i undervisningen för elever som har svårt att nå målen. Lärare och elevhälsans representanter uppger att elevhälsan visserligen medverkar i analys och uppföljning av skolenhetens resultat, men inte på ett sådant sätt att resultaten för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling uppmärksammas och ligger till grund för insatser för att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Det framgår att särskilda satsningar har gjorts på att utveckla undervisningen, i svenska och svenska som andraspråk, samt matematik med stöd av kommungemensamma lektorer inom dessa ämnen. Några lärare på mellanstadiet har påbörjat implementering av lärandematriser i planering och genomförande av undervisningen. Rektorn säger att i synnerhet lärandematriserna kan användas för att förbättra undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Exempelvis berättar lärarna att de resultat visserligen lyft goda exempel på undervisning när de medverkat i analys av skolans resultat. Dock säger de att de inte specifikt diskuterat utvecklande av undervisning för att möta behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i samband med att resultaten diskuterats. Vidare uppger lärarna att skolledningen inte följt upp insatserna som bedrivs på skolenheten på ett strukturerat sätt, och säger att i den mån insatserna utvärderats, har detta skett genom att rektor delegerat ansvaret till personer ansvariga för att satsningarna. Exempelvis har ansvaret att följa upp satsningen på matematikundervisningen överlåtits till förvaltningens matematiklektor och biträdande rektorn. Lärarna säger även att de inte vet huruvida rektorn sammanställt en översikt över kvalitén på undervisningen på skolenheten.

Förutsättningar för samarbete

Granskningen visar att det vid skolenheten saknas gemensamma strategier till stöd för genomförandet av undervisning som även stimulerar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I intervju med lärare, rektorn och elevhälsans representanter framgår att det saknas gemensamma handlingsplaner för att möta elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna berättar att det saknas övergripande arbete för att aktivera elever som inte stimuleras av undervisningen. Vidare framkommer i intervju med lärare och elevhälsans representanter att de inte regelbundet arbetar tillsammans med att identifiera elever som behöver mer stimulans och utmaningar. Både lärare och elevhälsa säger att skolenhetens arbete för stöd i undervisningen för eleverna fokuserar på elever med svårigheter. Därför har elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling knappt synliggjorts på skolenheten. Vidare framgår att det saknas handlingsplaner för att möta denna elevgrupps behov och enligt rektorn har elevhälsan uttryckt önskemål om sådana handlingsplaner. Dock samverkar lärare i med elevhälsan i kartläggningen av elevers läsförmåga, och enligt intervjuer med rektorn, lärare och elevhälsans representanter finns möjligheter att i viss mån synliggöra elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i samband med detta. Som framgår ovan bedrivs även utvecklingsarbete på skolenheten med utveckling av matematikundervisningen, svenska, svenska som andraspråk med lektorsstöd från förvaltningen, samt ett arbete med att implementera lärandematriser på mellanstadiet. Lärare med särskilt ansvar för utveckling av undervisningen med hjälp av lärandematriser uppger att rektorn gett stöd åt vederbörande i form av kompetensutveckling av personalen. Stödet omfattar dock inte all personal, exempelvis uppger elevhälsans representanter att de inte tillfrågats om att ta del av kompetensutvecklingsinsatserna, trots att dessa berört deras expertisområden. Vidare framgår att insatserna som bedrivs på skolenheten inte specifik har inriktning mot att förstärka undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I intervjuer med lärare och rektorn framkommer även att graden av samverkan mellan lärarna är låg. Lärarna berättar att de flesta lärare som undervisar på mellanstadiet arbetar enskilt, och elevhälsans representanter uppger att de noterat att de saknas strukturerad samverkan mellan lärare. En lärare säger att det i praktiken blivit så att vissa lärare kommit överens om att göra på ett visst sätt sinsemellan och beskriver det som att det på skolenheten finns en samstämmighet kring vad som ska göras men inte hur det ska göras. Enligt läraren blir undervisningens utformning en fråga för den enskilde läraren att ta ställning till utifrån elevgruppen och den egna preferensen. Enligt rektorn så har inte förväntningarna från skolledningen varit tillräckligt tydliga avseende att målet med ämneslagsmötena varit att underlätta för lärares samverkan.

Granskningen visar att det förvisso finns tid avsatt för att samverka kring att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, men att denna tid ofta tas i anspråk för andra ärenden. Rektorn har organiserat verksamheten så att lärare i formell mening har möjlighet att samverka genom arbetslags- och ämneslagsmöten som sker alternerande varannan vecka. Lärare och rektorn uppger att delar av den mötestid, som skulle kunna användas för att diskutera förbättring av undervisningens kvalitet, inte används effektivt eftersom akuta ärenden ofta upptar delar av mötestiden. Visserligen säger lärarna att det på deras eget initiativ förekommer diskussioner om vilken typ av böcker som lämpar sig för att utmana elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och att de kan utbyta information om elever som eventuellt behöver mer utmaningar samt ge varandra olika tips för att utveckla undervisningen. Men lärarna säger även att de inte tror att någon på skolenheten reflekterar över att det kan finnas behov av att utveckla undervisningen även för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. De berättar att denna elevgrupps behov hanteras av den enskilde läraren, och de skulle helst se att flera än de själva ansvarar för att se till att även denna elevgrupp uppmärksammas. Vidare framkommer i intervju med lärare och rektorn att det inte finns någon samverkan med andra skolenheter gällande de elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärarna säger att de i vissa fall saknar stöd från rektorn att gemensamt testa metoder och utvärdera arbetssätt som specifikt riktar sig att möta behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Lärare säger att frågor om utveckling av undervisning specifikt för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling kan kännas svår att lyfta på en skolenhet som brottats med låga resultat. En lärare uppger dock att hen deltar och handleder lärarkollegor i ett aktionsforskningsprojekt i samarbete med Göteborgs universitet. I projektet utforskas olika pedagogiska metoder som sedan utvärderas och dokumenteras av lärarna själva i samverkan med andra lärare på skolenheten och i kommunen. Vidare uppger lärarna att de fått stöd från förvaltningens resurser i form av lektorshandledning inom matematik, svenska och svenska som andraspråk för att generellt förstärka undervisningen.

Elevhälsans samarbete med lärarna

Granskningen visar att det saknas upparbetade rutiner för hur elevhälsans kompetenser ska bistå lärarna för att förstärka undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Trots att det framgår av intervjuer att elevhälsan har specialkompetens om behoven hos elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, har rektorn inte säkerställt att elevhälsan involverats för skapa handlingsplaner för hur lärarna ska arbeta för att ge elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling stimulans och utmaningar. Lärare och elevhälsans

representanter uppger att de pedagogiska frågorna som diskuteras i deras gemensamma möten huvudsakligen rör förstärkning av undervisningen för de elever som har svårt att nå målen, medan insatser för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling endast diskuteras i undantagsfall. Elevhälsans representanter säger att vare sig skolledning eller lärare har efterfrågat stöd för utveckling av undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling, och de säger att de inte känner till hur dessa elevers situation är i klassrummet. Dock uppger de att de tror att lärare på skolan säkerligen upptäcker elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling och anpassar undervisningen för dessa elever, utan att detta nödvändigtvis kommer till elevhälsans kännedom. Rektorn säger att det finns förutsättningar för elevhälsan att samverka med lärare för att förbättra undervisningen för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling på mellanstadiet, främst i form av handledning. Rektorn uppger att elevhälsan kan komma med konkreta råd om hur lärare bör gå till väga för att göra undervisningen mer stimulerande, samt hjälpa lärare med undervisningsmaterial och tekniska hjälpmedel som även kan vara gynnande för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsans representanter berättar dock att handledningen bygger på att lärare kommer till dem med en förfrågan om handledning, men att det inte är alla lärare som är intresserade av att få handledning i arbetet med denna elevgrupp. Detta bekräftas i intervju med rektorn som säger att det ska bli tydligare från skolledningens sida, och att skolledningen aktivt ska besluta om att lärare ska få handledning från elevhälsan, även gällande stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

Granskningen visar att det saknas beskrivningar av elevhälsans roll och ansvar kopplat till genomförande och utveckling av undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Elevhälsans representanter uppger att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte nämns i deras arbetsbeskrivning. De säger att det av deras arbetsbeskrivning framgår att arbetet ska riktas mot elever med inlärningssvårigheter och att det till viss del även ingår handledning för lärare gällande anpassning av undervisning för den elevgruppen. Vidare berättar elevhälsans representanter att de inte är involverade i skolans fortbildningsinsatser gällande utveckling av undervisningen. De uppger att de, trots att de har särskild kompetens, inte blivit tillfrågade att vare sig bidra till eller delta i kompetensutvecklingar med externa föreläsare som har beröringspunkter med stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Representanter från elevhälsan menar att de gärna deltagit i fortbildningarna och fått möjlighet att diskutera frågor till utbildarna om stimulerande undervisning och särbegåvade elever.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Rektor behöver säkerställa att även elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling beaktas i analys och uppföljning av skolenhetens resultat. I detta ingår att ändamålsenliga åtgärder planeras, genomförs och följs upp för att säkerställa att åtgärderna för att utveckla undervisningen även stimulerar och utmanar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

- Rektor behöver organisera verksamheten så att skolans personal ges reella möjligheter att samverka för att utveckla en undervisning som även möter elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. I detta ingår att säkerställa att gemensamma beslut om hur undervisningen ska bedrivas också verkställs av samtliga lärare och att den kompetens som finns i elevhälsan kring denna elevgrupp tas till vara vid utveckling och genomförande av undervisningen.

Granskningen visar skolans resultatuppföljning och analys behöver utvecklas. Det framgår även att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling i årskurs 4 inte synliggörs i samband med uppföljning och analys av resultat i samband med beslut om satsningar för att förstärka undervisningen. Visserligen visar granskningen att det genomförs vissa ändamålsenliga satsningar för att utveckla undervisningen så att den även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling. Men implementeringen av dessa satsningar inte följs upp på ett strukturerat sätt. Vidare visar granskningen att elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling inte omfattas av elevhälsans arbetsbeskrivning. Det framgår även av granskningen att elevhälsans kompetenser inte används för att hjälpa lärarna skapa en stimulerande undervisning som även gynnar elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

På Skolinspektionens vägnar

Ulrika Rosengren
Beslutsfattare

Tomas Karlsson
Föredragande

I handläggningen av ärendet har även utredarna Jenny Lundin och Charlotta Nord deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/stimulerande-undervisning-for-elever-i-arskurs-4/

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Årbyskolan är en kommunal skolenhet som ligger i Eskilstuna kommun. Vid Skolinspektionens besök har skolan cirka 600 elever, varav ett 60-tal elever går i årskurs 4 som är uppdelad på tre parallella klasser med varsin mentor. Personalen är indelad i arbetslag, varav ett är inriktat mot årskurs 4-6.
Av inskickat material framgår att de undervisande lärarna i årskurs 4 är legitimerade, men att tre av lärarna saknar behörighet i något av de undervisande ämnena.

Bilaga 2: Författningsstöd

Skollagen

1 kap. 4 §
Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 221) framgår att i detta ligger att skolan har ett kompensatoriskt uppdrag beträffande de barn och elever som har sämre förutsättningar. Skolan ska också ge varje flicka och pojke lika möjlighet att utveckla sin fulla potential som människa.

2 kap. 25 §
Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer. Vidare framgår att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper.

3 kap. 2 §
Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling, för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 285) förtydligas att alla elever, även de som utvecklas snabbt, har rätt att få stimulans och utmaningar i skolarbetet. Även elever som lätt når kunskapskraven eller har speciella talanger har rätt att få en individanpassad undervisning och uppmuntran att nå ännu längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för grundskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet

1 Skolans värdegrund och uppdrag

En likvärdig utbildning

I grundskolans läroplan anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Skolans uppdrag

Vidare är skolans uppdrag att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.2 Kunskaper

Av läroplanen framgår även att skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt.

Läraren ska bland annat ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande; stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan; organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt får möjligheter till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande.

2.8 Rektorns ansvar

Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna bland annat får den ledning och stimulans som de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.